

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 35.) Ut kommer hvarje Söndag. Götheborg den 31 Augusti 1851. Pris för år: 4 R:dr B:co. (V årgången

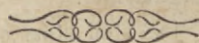
Professor H. F. Link.

Heinrich Fredrik Link, denna på innevarande års första dag af lidne utmärkte vetenskapsman, föddes i Hildesheim och förbereddes der under Köppes direktion, af de utmärkte lärarne Schmecker och Kratz för högre universitets-studier i naturhistorien. År 1788 erhöft han, såsom student i Göttingen, prisbelöning för skriften "*De analysi urinae et origine calculi*", och blef trenne år derefter medicine-doktor samt år 1793 professor i naturhistorien uti Rostock. Fyra år sednare åtföljde han greffe von Hoffmanssegg på en resa till Portugal, och frukten af denna resa blef hans innehållsrika bok "*Om Spanien, Frankrike och Portugal*." Sedan han mellan åren 1811 och 1815 såsom professor i Breslau, undervisat uti kemi och botanik, blef han direktör för botaniska trädgården i Berlin, erhöft 1823 titeln af medicinalråd, och 1825 röda örnsorden af 3 klassen. Han blef äfven ledamot af flera lärda sällskaper och akademier.

Såsom skriftställare var Link ganska flitig. Förteckningen på arbeten och uti tidskrifter strödda afhandlingar skulle fylla hela sidor, för att vara fullständig. Vi vilja derföre här endast anföra titlarna på några af de förnämsta bland dem. "*Bidrag till naturhistorien*", utkom i Rostock 1794—1804. "*Bidrag till Physik och Kemi*" 1795—1797. "*Elementarkurs i Physiken*", Hamburg 1798. "*Philosophiae botanicae novae Prodromus*," Göttingen 1798. "*Om Naturphilosophie*". Leipzig och Rostock 1806. "*Grunderna af vexternas anatomi och*

physiologi". Göttingen 1807—1812. "*Natur och Philosophi*" 1811. "*Kritiska anmärkningar och tillägg till Sprengels arbete om vexternas byggnad och natur*". Halle 1812. "*Ideer till en filosofisk naturkunskap*". Breslau 1814. "*Afhandlingar i Naturhistorien*" 1815. "*Enumeratio plantarum horti berolinensis*". 2 band. Berlin 1820—1822. "*Urverlden och forntiden belysta af naturkunnigheten*". 2 band. Berlin 1820—1822. "*Elementa philosophiae botanicae*". Berlin 1824. "*Handbok i fysiska geografin*". 1827. Vidare utgaf han, i förening med Sprengel, "*Botaniska årsböcker*". 1818—1820, och med Otto "*Afbildningar af vexter i Berlins botaniska*

trädgård", äfvensom de nya upplagorna af Wildenows botanik m. fl. a.

Svensk-grottan.

En berättelse från Harzbergen.

(Forts. o. sl. fr. N:o 34.)

Jag trodde mig berättigad att bemäktiga mig denna skatt, som i århundraden hade legat obegagnad, och tänk dig, den bestod af nära 400 dukater!

Ack, om den döde blott hade kunnat berätta mig hvem han var, och vid hvilket tillfälle han var kommen till detta ställe! Hade han flytt af feighet och dolt sig här för fienderna? — — — Min blick föll på den ena sidan af det till bord begagnade stenblocket och till min glädje såg jag ett stycke pergament, som tidens tand väl hade tårt, men dock icke alldeles förstört; det var, så vidt jag kunde se, ett stycke af en liten plånbok, ty der lågo flere små stycken som liknade torrt löf, och något, som såg ut som ett litet läs, hvilket troligen hade tjent till att fastläsa boken.

Jag undersökte omsorgsfullt bladet, men kunde icke se om der fanns skrift derpå, emedan det var alldeles öfvertäckt med damm och mögel. För att borttaga detta, lät jag min näsduk lätt glida deröfver, men om der verkligen var skrifvet något, så var det hieroglyfer för mig, ty det enda jag kunde urskilja, var något som liknade bokstäfver.

Det förekom mig emellertid som bladen voro dubbla

Professor H. F. Link.

och jag försökte dertill med min knif att åtskilja de möjligtvis dubbla bladen. Med stor försigtighet lyckades mig detta och jag urskiljde då tydligare skrifstreck, men skriften på den ena sidan var fastklibbad vid den andra, och det kostade mig mycken möda att deschiffrera den nästan oläsliga skriften.

Föreställ dig min gränslösa häpnad, då jag slutligen upptäckte något — gissa hvad — något, som skakade mig på det häftigaste — — hvad tror du det var? Du förmår icke att gissa det! Jag fann pergamentet underskrifvit med — mitt eget namn. Namnet Cronhjelm stod ganska tydligt skrifvit lägst ned på pergamentet.

Huru länge jag stod stum och orörlig af öfverraskning, vet jag icke; men omsider trängde en ljustråle in i mina tankars och gissningars mörker.

Af hvad jag förut berättat för dig under vår universitetstid, vet du, att mina förfäder voro af svensk härkomst, af hvilken orsak mina bekanta under tiden på skämt plögade kalla mig "svensken". Allt hvad jag genom en inom min släkt forplantad tradition i detta afseende visste, var, att någon af mina förfäder hade öfvergifvit Sverige — jag vet icke af hvad orsak — och sedermera bosatt sig som bergsman i Tyskland, nemligen i Harznejden.

Detta är allt hvad jag vet. Så mycket är emellertid säkert att min farfader kallade Harz-nejden sitt fädernesland, men det är mig nu i detta ögonblick omöjligt att förklara dig, huruledes jag denna gång förenade alla dessa omständigheter med hvarandra, tills jag blef öfvertygad att den hädangångne besämdt hade varit en af mina förfäder.

Nu samlade jag tillhopa alla guldstyckena, tog dem tillika med det skrifna pergamentet med mig och gick hem, hvarest man förundrade sig öfver min långvariga frånvaro. Skriften skall du själf få läsa.

Det första jag företog mig den följande dagen, var att gå till en lagkunnig, för att fråga honom, om jag kunde anse mig såsom rättmätig ägare af den på så sällsamt sätt funna förmögenheten. Han förklarade, att dertill var intet hinder, men rådde mig dock att skriva till Stockholm, för att dertill erhålla underrättelser om den fordnas familjen Cronhjelm. Detta åliggande bad jag honom besörja för mig, och efter flere veckors förlopp anlände från Stockholm följande af riks-arkivarien afgifna förklaring:

"Med den store Konung Gustaf Adolf, som fann hjaltetöden i Tyskland, åtföljde

den Erik Cronhjelm, som anförde en afdelning ryttare. Bemänte Erik Cronhjelm återkom icke från kriget. Han var ogift, men hade en broder som i hög ålder dog uti Norrige och efterlemnade blott ett enda barn, en son, som, för att närmare studera bergvetenskapen, begaf sig till Tyskland och, som man antog, till Harzbergen. Från den tid han öfvergifvit Sverige, har man icke haft några vidare underrättelser om honom."

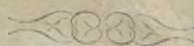
Du kan lätt föreställa dig huru välkommen denna underrättelse var för mig, ty den tjenade ju icke allenast till stamträd för min familj, hvares förfäder varit svenskar, utan jag ansåg mig också i följe deraf såsom rättmätig arfvinge till denna så länge dolda skatt, hvilken uppgick till flere tusende riksdaler, och jag fruktade alldeles icke, att någon skall göra mig besittningen deraf stridig.

Du har redan sett till hvad bruk jag använt en del af de gyllne fängarna, som jag befriat från Svensk-grottan, och i morgon skall jag visa dig min släktinges graf."

"Försynens vägar äro underbara!" utropade jag och önskade af uppriktigt hjerta min vän lycka med den af honom funna skatten.

Då vi hemkommo, visade han mig det i grottan funna pergamentet, men jag kunde icke läsa något annat än namnet Cronhjelm. Den följande morgonen besökte vi det inre af klippan och med oförklarliga känslor stod jag vid den hädangångnes dödsställe.

Min vän hade beslutat att låta sin släktinges kvarlevor förblifva i samma tillstånd och på samma ställe, som han hade funnit dem. Detta beslut gillade jag i hvarje hänseende, och då ingen annan än han allena kände denna ensamma graf, eller något om den der funna skatten, skulle de förmultnade benen icke blifva rubbade af någon mensklig hand, isynnerhet då fruktan och vidskepelse afhålla alla från att närma sig denna nejd.

En vistelse i Nizza.

I. Staden.

Med glädtefullt hjerta togo vi afsked af det stolta Genua. Nu då vi undsluppit dess tränga, kvalva och smutsiga gator samt det förvirrande bullret i hamnen, tycktes oss staden, sedd från bord och på afstånd, obeskrifligt skön. Det var en italiensk sommarafton. Den nedgående solens strå-

lar glänste ännu på de gråa spetsarne af den appennin-kedja, vid hvars sluttning Genua är byggd, under det att de lägre belägna byarne, slotten och kyrkorna insveptes i ett violett halfdunkel. Hafvet rullade sina tunga, mörkblå vågor upp och ned. Vattuet och luften tycktes liksom afspegla sig i hvarandra och vi skådade med allt högre förtjusning den förtrollande tafeln. De aflägsna kustbergens konturer började belysas af den nu uppgående fullmånen. Anblicken af det på en klipp-platå imponant belägna Monaco gick för oss icke förlorad. Vi foro förbi halfen St. Hospice och dess fyrorn, och sågo genom det smala inloppet till en golf den mellan klippor pittoreskt byggda staden Villa franca. Genom en hastig vändning af ångfartyget undveko vi de bränningar som voro lätt i närheten, och nu uppullade sig en praktfull, majestätisk tafel, hvares alla detaljer icke 100 ögon skulle varit i stånd att på en gång uppfatta. Intill en i hafvet nedgående brant udde skönjes ett virrvarr af hus, utmed golfen som i en lång båge kröker sig ända till gränsen mellan Frankrike och Italien. Denna stad är Nizza. Den höjer sig raskt åt norr på sköna kullar, mellan hvilkas yppiga grönska skymta en oräknelig mängd hvita hus. Bakom dessa kullar upptorna sig alpernas väldiga massor, som på östra sidan tränga sig tätt intill staden, men på den vestra sammanlöpa med Provences berg, hvilkas toppar begränsa horisonten. Sådan är Nizzas amfiteatraliska belägenhet. I den klara genomskinliga luften väfva solstrålarne en underbart darrande glans, som i gnistor försvinner på de rastlösa vågornas toppar.

Kärnan af staden, eller den så kallade gamla staden, ligger likasom hopklämd mellan den klippiga udden och floden Paillon, som är uttorkad under större delen af året, men efter häftiga åskregn plötsligen förvandlas till en forssande ström. Det har sig i början icke så lätt att hitta vägen i alla dessa tränga, hvarandra korsande gator och gränder. Byggnadsättet är här ännu det äkta italienska. På alla tider af året och dagen råda här skuggor och skymning, och de höga husen stå hvarandra ofta så nära att fotgängare, i händelse de möta t. ex. en muläsnedrivare, måste taga sin tillflykt bakom någon öppen dörr. Men just i denna delen af staden herrskar från bittida till sent den största rörlighet. Här är frukt- och grönsaks-marknad; här vänta släktarne sina kunder och här förse sig bönder, matrosar och soldater med sina förnödenheter. Stadens anläggande på detta ställe betingades af omständigheterna, ty

hvad som derigenom gick förloradt i beqvämlighet, ersattes genom säkerheten för innevärnarna att vara skyddade af det gamla fasta kastellet i närheten. Men numera har man raserat fästningsverken och å dem anlagt sköna trädgårdar. Den dit uppåt sig slingrande vägen har man å ömse sidor planterat med cypresser, pinier och sländigt grönskande ekar. Det är endast på den högsta platanen man ännu finner några kvarlevor, utvisande platsens forna bestämelse, bland annat fyra kanoner med ofantlig kaliber, af hvilka de tvänne vända sina mynningar mot staden. Utsigten från denna punkt är herrlig. Man ser staden i hela dess utsträckning. Med en enda blick öfverskådar man den rika slätten med alla dess tusende sköna och omvexlande föremål, och hafvet synes glänsa såsom en ofantlig, blankslipad metallspiegel, under det bränningarne rulla sina vågor mot den klippiga kusten.

Denna bugt har genom oändlig möda blifvit förvandlad till en säker hamn och staden blifvit i nyare tider utvidgad åt vester, hvarföre denna del af densamma benämnes "nya staden", hvilket namn den äfven gör skäl för, i afseende på byggnadssättet. Den har nemligen raka, ljusa gator och reguliera, öppna platser. Der finnas äfven stadens förnämsta offentliga byggnader; der är fransysk och italiensk lyx rådande, samt all den renlighet och snygghet som är möjlig för italienare. De båda förträffliga promenad-platserne Corso och Molo äro belägna i denna del af staden, och på dem ser man sköna och fula, höga och låga, de elegantaste drägter och de smutsigaste liggare-trasor, hvimla em hvarandra i brokig blandning. Man må nu icke vid det stolta namnet Corso erinra sig Milano, Rom och Neapel. Här finnas nemligen inga långa perspektiver med rader af palatser i stigande prakt, och inga mästerverk af arkitektur och bildhuggeri; men dock äger Nizza i sitt anspråkslösa Corso en herrlig skatt, genom hvilken ett af lifvets förnämsta behof, det af skugga och svalka, kan tillfredsställas. Under ett löfkhvalf af trenne rader stora almar går och sitter man skyddad mot middagssolens brännande strålar. Och hvad som dock af dessa skulle kunna intränga, utestänges af hvita tälttak, under hvilka finnas både restaurationer och caféer. I midten af Corso för en dubbeltrappa af marmor till Molo eller, såsom den äfven kallas "Terrazza". Denna löper i en längd af 800 fot och med 20 fots bredd utmed golfen och är förenad med en annan parallell löpande terrass. Dessa terrasser räknas bland

Nizzas yppersta märkvärdigheter, såväl i afseende på den utsigt af staden man från dem njuter som deras egendomliga läge. Under sommarmånaderna är Corso mest besökt, till följe af dess svalkande skugga. Blott då och då begifver sig en och annan vän af naturen ut på terrassen för att skåda solens praktfulla nedgång. Vintertiden deremot promeneras mest på Molo.

Går man ända ut till udden, så att man har hamnen till höger, så inträder man i den sednast byggda delen af staden, hvars gator och palatslika hus synas antyda en storartad framtid för Nizza. Utländsk och inhemska industri, comforts och förfinade njutningar hafva här uppslagit sina boningar.

Ingången till denna stadsdel formeras af Piazza Vittore, en stor och skön öppen plats. Fyra ofantliga byggnader intaga de fyra särskilda sidorna af den reguliera platsen, och uppbäras samtliga af arkader. Genom de breda, skuggiga, åt norra delen af staden sig sträckande boulevarderna begränsas staden på denna sida och förenas tillika med den öppna platsen Victor samt förstäderna, till hvilka vi nu vilja göra en utflykt. Genom boulevardernas sammanträffande med den såsom en fortsättning af Corso gående gatan S. Francisco da Paolo, uppkommer vid nordvestra kanten af nya staden, den irreguliera, öppna platsen Carlo Alberto. Här samla sig fiakerna i närheten af en sten-obelisk, hvars inskrifter på latinska, italienska och hebräiska språken berättar att den blifvit upprest af den mosaiska församlingen i Nizza till ett minne af konung Karl Felix. Fyra sinxer af marmor pryda dess piedestal.

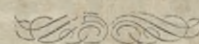
Då man från detta ställe kommit öfver Pontneuf, befinner man sig i en med främmande elementer uppfyllt region. Präktiga hotell för resande finnas här. Granna ekipager och ridande gentleman möta oss hvarje minut och skulle det icke lyckas oss att igenkänna dessa främmande physiomer, så finna vi genast af skyltarna på butiker och magasin att de tillhöra det gamla Albions söner. Denna förstad heter Faubourg de la Croix de Marbre. Det är nu öfver ett hundra år sedan engelsmän började att här nedsätta sig. Denna förstad har dem att tacka för hela den stora och präktiga gata, som genom förstadens hela längd sträcker sig i riktningen åt Frankrike. Likasom öfverallt annorstädes hafva engelsmännen äfven här medfört alla sina egendomligheter. De flesta boningshusen stå genom sina trädgårdar nästan i omedelbar beröring med hafvet. Vägen längs stranden är, om sommaraftnarna,

en oförlikneligt skön promenadplats. Den anlades af engelska kolonien mellan åren 1822--1824 på dennas egen bekostnad, hufvudsakligen för att skaffa de många sysslolösa arbetarne brödförtjenst.

Vi återvända för att göra ett kort besök i Faubourg St. Jean Baptiste. Till vester om Pontneuf begränsar hotellet Chauvoin den fashionabla världens territorium. Genom en smutsig gata åla vi nu förbi en mängd garfverier, bryggerier och smedjor. Vid Pontvieux, hvarest den fruktbara campagnans alster försäljas, står i den värsta smutsen och larmet det forna jesuiterkolleiets hus, en grå, otreflig byggnad. Men hafva vi väl hunnit förbi detta ställe, så antager gatan på en gång en mera behaglig karakter. Under skuggan af höga plataner se vi husen, med hvarje steg som vi gå framåt, blifva allt större och skönare. Vi öfverraskas af åsynen af en ännu ofullbordad kyrka, hvars enkla, smakfulla arkitektur, om ock med små dimensioner, i våra ögon, ställer den högre än Nizzas alla öfriga kyrkor. Men här blifva husen mera åtskiljda och snart hafva vi uppnått stadens gräns.

Nizza är fattig på offentliga konstverk. Bland dessa utmärker sig främst konung Karl Felix' staty af carrarisk marmor. Den skänktes af stadens köpmän år 1830. Af kyrkorna är katedralen Santa Reparata den förnämsta, utan att dock äga något högre intresse i estetiskt hänseende.

(Forts.)

Gustaf den tredje och hans hof.

Historiska Skizzer.

Det finnas få hof hvarest regenten förtjenar första blicken. Men vid Gustaf III:s hof var konungen allt, och hofmännen fingo sin glans endast af monarkens förtroende och bevågenhet. Rätteligen borde derföre Gustaf sysselsätta oss först; men vi vilja dock begynna med hans omgifning, emedan vägen till honom gick genom densamma.

Kammar-Junkaren af Forselles utmärkte sig genom sin granna klädsel, sina spelsar och diamanter. För denna sin hoffunktion betalade han nog mycket till Cederfelt, som erhöi konungens tillstånd att sälja densamma.

Cederfelt var af god, men fattig adel och blef redan som gosse anställd vid Postverket. Konungen, som händelsevis fick se honom, blef intagen af hans vackra ut-

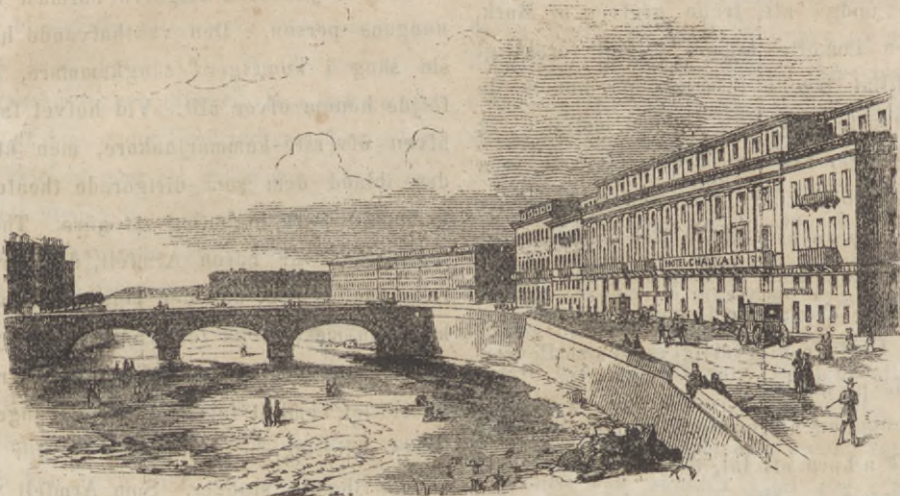
Utsigt af Villa Franca.

Klostret Cimiés vid Nizza.

Utsigt af staden Nizza.

Hotel Chauvain vid Pontneuf i Nizza.

Klostret St. Pons i Nizza.

Drägter i närheten af Nizza.

Klostret Laghetto i Nizza.

seende, och antog honom som page vid hofvet. Med mindre värdad uppfostran, vann han likväl allas aktning genom sin ädla karakter.

Under förberedelserna till 1772 års revolution, blef han tillfälligtvis vittne till en öfverläggning mellan konungen och general Sprengtporten, rörande de mått och steg man borde taga i Finland. Konungen blef ganska bestört att finna honom i rummet närmast kabinettet, (mellandörren hade stått öppen) och sporde honom, med en förtrytsam ton, hvad han hade att göra der. Cederfelt svarade då att han var på vakt. Konungen, som i allmänhet hyste mycket förtroende till dem som omgäfvade honom, fattade ingen misstanke. Å sin sida teg Cederfelt troget, och belönades med en Cornett-plats vid gardet till häst. Han hindrade sjelf sin framkomst vid hofvet genom ett giftermål som konungen ogillade; men som hans sällhet berodde deraf, ville konungen ej hindra det. Han erhöi tillstånd att sälja sin befattning vid hofvet för att köpa en stor landegendom, och blef utnämnd till major vid ett af de bättre regementerna.

En annan kammarjunkare af erkänd förtjenst var Möllersvärd. Han var med på resan till Italien som page, och efterträdde herr af Peyron som dog i Frankrike.

Peyron var född fransman; men hans föräldrar, som bosatt sig i Sverige, funno utväg att skaffa honom en lieutenantsbeställning i svenska arméen, samt rekommendation till fransk tjenst. Han gick in vid grefven af Marks regemente, och steg med det om bord för att segla till Indien; men efter någon besinning, innan flottan gick till segels, fann han för godt att stanna i Frankrike. I trots af sin öfverstes vägran, afvek han från flottan olöfligt och återvände till Paris, hvarest hans behagliga figur och intagande väsende tillvann honom beskydd af grefvinnan af Mark, öfverstens mor. Detta fruntimmer gjorde sig mycken möda att skaffa honom en plats vid något annat fransyskt regemente. Efter flera misslyckade försök skref hon till konungen i Sverige ett rekommendationsbref för sin gunstling.

Det oakadt blef Peyron ganska kallt emottagen vid svenska hofvet; men sedan han än en gång väckt några damers medlidande, i det de lade sig ut för honom, blef han äntligen befordrad af konungen. Peyron erhöi inom kort en kammarjunkarebeställning, blef förmånligt anställd vid

arméen, och erhöi konungens oinskränkta förtroende.

Allt hade åter varit väl, om han ej haft den förmätenheten att med konungen vilja visa sig i Frankrike, hvarest han ej kunde undgå att träffa grefven af Mark, hvilken bemötte honom ytterst föraktligt och tillät sig, i afseende på honom, de smädligaste uttryck. Peyron inställde sig flere gånger hos sin forna öfverste, men fick ej företräde. Slutligen träffades de på en opera-bal, och mötet slutades med en utmaning som öfversten antog. Hardt nära hade de ana s'rid tagit lifvet af dem båda. Grefven blef farligt särad och Peyron slupade på stället.

Konungen af Sverige var i parlamentet för att höra ett tal, då han härom erhöi underrättelse. Efter utseende syntes den röra honom mycket, men i politikens och nöjenas hvirvel utplånades snart detta sorgliga intryck.

Peyron hade i tysthet gift sig uti Frankrike. Hans son blef utnämnd till kammarjunkare och uppfostrad på konungens bekostnad. Ekan erhöi en god pension.

Ibland dem som stodo i stor nåd hos Gustaf III förtjenade Borgenstierna att alltid bibehålla denna förmån. Detta torde man äfven kunna säga om de Bésche. Han var så föga Hofman, att han sade rent ut hvad han tänkte, utan att besinna huruvida det behagade eller ej. Som page föll han i onåd för sin djerthet och sjelfständighet. Vid en stor karusell i Stockholm, då konungen skulle täfva med grefve Stenbock, och befalle de Bésche att bringa denne ett spjut, vägrade den unge pagen sägande: att han var der för att betjena konungen, men icke grefve Stenbock. Konungen fordrade lydnad. Pagen bönsöll om att blifva befriad från en sak som han ansåg menlig för sin heder. Dagen derpå skickade konungen honom en fullmakt att vara lieutenant vid ett regemente i landsorterna, och förbjöd honom att visa sig vid hofvet. Några år derefter mötte konungen honom tillfälligtvis och stannade för att fråga huru han fann sig i sitt närvarande läge. Han svarade, att han mätte ganska bra, att han hade använt sin tid för att öka sina kunskaper och att han af hofvet endast saknade den lyckan att se sin monark. Njut då hädanefter denna förmån, svarade konungen; ni kan åter visa er vid hofvet, och jag vill draga försorg om er lycka. Kort derefter erhöi han fullmakt att vara kammarjunkare, och han bibehöll seder-

mera denna plats i förening med sina militära befattningar. Sedermera blef han öfverste-lieutenant vid konungens lifdragoner.

Kammarjunkarne omgäfvade närmast konungens person. Den vakthafvande hade sin säng i konungens sängkammare, och följde honom öfver allt. Vid hofvet fanns äfven öfverste-kammarjunkare, men utom den ibland dem som dirigerade theatern, hade de nästan ingenting att göra. Theaterdirigent var baron Armfelt, den förste i konungens nåd, och den person hos hvilken man måste söka företräde för att lyckas vid hofvet. Han bodde präktiga rum på slottet, hemligt förenade med konungens. Gustaf tillbringade med honom en stor del af sina lediga stunder. Som Armfelt var mycket qvick och munter, och dessutom hemmastadd i den moderna vitterheten, var det genom dessa egenskaper han först tillvann sig Gustafs ynnest, hvilken han bibehöll genom sina tjenester. En dag intog han i spetsen för sitt regemente en förpost så djupt in i fiendens land, att han hardt nära blifvit kringrädd och tillfångatagen af ryssarne, hvilka likväl tappert blefvo tillbakaslagna, sedan de framträngt ända till hans tält. Slutligen reste han med konungen tillbaka till Stockholm, och åtföljde honom vidare till Dalarne, hvarest han emottog befalet öfver de volontärer, som denna provins väpnade till fäderneslandets försvar; och säkert fanns ingen skickligare till detta värf. Hans fria och uppriktiga väsende, så öfverensstämmande med de raska dalkarlarnes karakter, förvärfvade honom deras aktning och tillgifvenhet. Näppeligen hade någon annan kunnat förmå dem att lemna hus och hem, vintern 1789, för att tåga till hufvudstaden, då de så nyligen voro återkomne från norska gränsen.

De öfriga öfverste-kammarjunkarne voro baronerna Taube, Wrede och Sparre samt grefvarne Posse, Wachtmeister, Ekeblad och Stenbock, alla af en karakter värdig deras börd och stånd. Grefve Stenbock efterträdde i denna befattning sin far, som hade förslösat sitt arf i hofvets tjenst. Generalen, baron Taube ansågs för ett snille i politiken och hade verkligen en djup kännedom om Europas statsförhållanden. Baron Wrede var öfverste vid Uplands regemente, och ansågs, ehuru ganska ung, såsom mycket skicklig i sin tjenst. I Finland gaf han ett stort prof af stadga och

trohet, derutiinnan att han blef sin konung trogen, ehuru han hålligt ansattes af en stor mängd krigskamrater att deltaga i den beryktade sammangaddningen. Han sade dem sin tanke rätt fram, att han heldre ville blottställa sitt lif, än svika sin pligt. Hans bror, baron Otto Wrede, var äfven en ganska tapper officer. Han fick en god läxa då han, under Fredrichshamm belägring, blef skickad med ett detachment dragoner för att utröna om den svenska transporten hade anländt, som skulle komma på andra sidan om fästningen. Han intog en bergshöjd, hvarifrån han hade fri utsigt öfver hela stranden. Sedan hans ärende sålunda blifvit uträttadt, hade han bordt återvända till lägret för att derföre göra redo; men sedan han gifvit vika för infallet att vilja se Fredrichshamm på närmare håll, råkade han i ett pass uppfyllt af ryskt infanteri, som gaf eld från alla sidor, dödade en del af hans trupp, och var nära att afskära den öfriga delen återtaget. Baron Sparre uppfyllde värdigt sin plats som plenipotentiaire minister vid spanska hofvet. Grefve Posse förrättade öfver-kammarherrens göromål, och grefve Ekeblad var gouverneur öfver Westergöthland, hvarest han var lika mycket älskad som han verkligen förtjänade att vara det.

De tvenne hofmarskalkarne, baronerna Strömfelt och Cederström, hade ett ganska vackert utseende och voro skapade för att representera vid stora och högtidliga tillfällen. Båda innehade tjänster vid arméen; den sistnämnde hade befälet öfver svenska gardet, näst konungen som var dess chef eller öfverste. Baron Cederström var derjemte en bland de utmärktaste riddare i tornerspel, hvaruti nästan ingen liknade honom, utom konungen och baron Rålamb.

Sedan vi sålunda gifvit ett utkast till deras porträtter som utgjorde Gustafs hof, återstår att tala om honom sjelf. Han var en bland Europas mest älskvärda furstar, och han egde en synnerlig förmåga att vinna hjertan. Hans offentliga umgänge var fullt af snille, belevnhet och dessa artigheter som göra alla menniskor nöjda. I det enskilda talade han med en väns hela hjertlighet och okonstlade väsende. Han syntes förnöjd när han kunde bevilja nådebetygelser, och han kände den svåra konsten att afslå utan att sára. Hans mildhet grundades på hans stora känslighet, som aldrig tillät honom att till lifvet eller med ärans förlust straffa någon, som han känt personligen. Han önskade ofta att aldrig

blifva tvungen dertill, emedan högkomsten af sådant skulle förstöra hans lagu. Man kan säga, att han äride sin fars hjerta, tillika med sin mors stora förstånd. Hade han varit en enskilt man, så skulle han hafva gjort sin lycka, antingen på politikens eller lärdomens bana. Hans insigter i historien och diplomatiken voro beundransvärda. Hans offentliga tal på riksdagar och vid andra tillfällen äga en styrka och ett behag, värdiga talaren, och flera stycken som han skänkte den nya nationaltheatern, hafva en rikeådöm i sammansättningen och en renhet i moral, som röja fursten och lagstiftaren. Oaktadt all den möda han gjorde sig att icke blifva känd som författare, gissade man honom lätt.

Ebura han sålunda inlät sig i täflan med de lärde, märkte man aldrig hos honom någon afund öfver andra författares framgång. Afunden är eljest en passion som stundom insmyger sig äfven i de äldste hjertan. Till och med dåvarande konungen af Preussen, en ibland de störste män som någonsin funnits, var icke fri från denna svaghet. Man vet att han lika så litet älskade konungen af Sverige, som sin andre systerson, hvilken efterträdde honom på Preussens thron; och jag vågar säga, af intet annat skäl, än emedan han betraktade dem som sina medtäflare i kommande seklers aktning. Men för Fredrik den stores ära vore det önskligt, att han icke måtte sträckt sin harm ända derhän, att uti sina memoirer införa smädelser emot en så nära anförvandt som konungen af Sverige. Man vet icke genom hvilka händer dessa memoirer gått, men om den paragrafen, hvari denna furste anklagas för en anläggning att uppträna danska flottan, verkligen är af hans morbrors hand, måste detta vara en ingifvelse af någon beställsam hofman, som med denna saga velat roa den gamle monarken. Man har hvarken i Danmark eller Sverige hört talas derom, och det finnes intet skäl hvarföre danska ministären skulle hafva dolt det. Dessutom hade det varit omöjligt att företaga sådant utan några svenskers delaktighet; men detta hade icke kunnat blifva så hemligt, att man icke fått veta deraf.

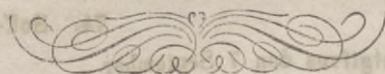
Det finnes personer som aldrig uraktlåta något tillfälle att svärta hans förhållande och att framställa det under en ofördelaktig synpunkt. Vanligtvis anklaga de honom för brist på uppriktighet. Det är dock säkert att man aldrig hörde folket yttra sig så förr än efter 1778 års riks-

dag, och det är mer än sannolikt, att denna beskyllning var en följd af de författningar som vidtogos på denna riksdag, rörande bränvinet. Bönderna önskade att erhålla frihet att bränna till husbehof, och hade ännu flera gånger att sjelfva derom tala med konungen, men några personer som lofvat att biträda dem vid detta tillfälle, och som väl visste att konungen för ingen del var benägen att dertill lemna sitt bifall, öfvertalade bönderna att icke inlemnå sin ansökning, under föregifvande att H. Maj:t vore sinnad att bevilja deras begäran, men skulle helst göra det likasom af egen drift. Riksdagen slutades, och riksdagsmännen, åter hemkomna, smickrade sina landsmän med de löften som blifvit dem gifna. Men då verkställigheten uteblef, och konungen någon tid derefter dref bränvinet såsom ett monopolium för kronans räkning*), var det intet underligt att folket allmänt yttrade sitt missnöje, och lånade örat åt deras insinuationer som ville sätta detta konstgrepp på H. Maj:ts räkning. Ifrån den tiden blef han beskylld för förställning, och möjligtvis gjorde hans sätt att vara, i någon mån denna beskyllning sannolik, ty de som omgäfvade honom kunde ej frångå att han stundom syntes vara okunnig om saker, hvilka han ganska väl kände, och att han vid andra tillfällen låtsade vara väl underrättad, endast för att upptäcka hvad han ej visste. Men detta är till äfventyrs en vana, antagen i politiken, der denna konst stundom är lika nödvändig som god min i elakt spel. Furstar och ministrar kunna icke bedömmas efter samma regler som meaniskor i allmänhet. Deras första pligt är att uppoffra alla andra hänsenden för deras lands välfärd.

Man påstår äfven att han var fallen för att glömma sina löften, och att hans gunstlingar någon gång vågade begära dem skriftligen, för att bättre förvisas om deras uppfyllelse. Men så länge man intet vel något enda exempel på att han svikit ett gifvet löfte, bör man räkna denna beskyllning till dem som uppdyktas af illviljan eller missnöjet.

*) Efter revolutionen 1772 hade den gamle biskop Serenius, vid afskedstagandet ifrån konungen, sagt honom, att det vore två saker, dem han för att bibehålla folkets kärlek, ej borde vidröra: Religionen och Bränvinet.

(Forts.)

Industriutställningen i London.

71. Toilett-servis, från porsellän-fabriken vid Altwasser i Schlesien.

70. Kaffe- och The-servis med guldränder, från porsellän-fabriken vid Altwasser i Schlesien.

75. Emaljerad och förgylld Punschbål från Tielsch & C:o porsellän-fabrik vid Altwasser i Schlesien.

74. Soff-täcke, från Königs tapisseri-manufaktur i Berlin.